

Inserati se sprejemajo in velja
tristopna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
16 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se
ena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, ne frankovana
pisma se ne sprejemajo

Naročnino prejema opravništvo
administracija) in ekspedicija na
Starem trgu h. št. 16

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:
za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " — "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:
za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan
velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na Bregu hišna
šte. 190.

Izhaja potrikrat na teden in sicer
v torek, četrtek in soboto.

Ali pojde Avstrija v boj?

Dunajski „Tagblatt“ omenja govorce, da se ima v Gradcu osredičiti avstrijska vojna. Vradni listi, kakor „Fremdenblatt“ in drugi, jamejo naenkrat tožiti o turških grozovitostih in zločinih v Bosni, dasi so prej vse leto to tajili, in še skoraj Turke zagovarjali. Tisti veter, ki Avstrijo sili k posredovanju na Turškem, začel je zopet močnejši prihajati, morda vsled bivanja Ignatieva na Dunaji. Vendar se nič gotovega ne vé, in če prav avstrijska vojna Bosno posede, se še ne more reči, ali bode to storila v smislu Slovanom prijaznem ali pa protivnem; vendar je prvo bolj verjetno. Pritisek od Berolina in Petrogada je premočan, da bi ga zamogel ustaviti nasprotni veter iz Budapešta. Avstrija se podá v prevelike nevarnosti, ako se odtrga od tricesarske zveze, ker je po odstopu Avstrije Italija vsak trenutek pripravljena stopiti na njeno mesto. Kate-rega zaveznika pa pridobi Avstrija? Samo trobljeno Turčijo; kajti Angležka je že izrekla, da za Turčijo neče prelivati krvi, Francija pa ima doma dosti posla, da se uredi, in od hudih svojih ran okreva; ona se noče spuščati v noben zunanji prepir, dokler bode ljudovlada (republika) na krmilu.

Pri takih okoliščinah dunajskim državnikom vsaj toliko previdnosti in resnega predvarka pripisujemo, da se ne bodo spuščali v kako klativiteško politiko, ter obstanek države v nevarnost pripravili za ohranitev Turčije. Z Madjari bo, se ve da, velik križ, ker se ti po nobeni ceni nočejo boriti za „ruske interese“, kakor osvobodjenje Jugoslovanov imenujejo. Vendar za sedaj ne bode kazalo vstrezati Madjarom, katerih predrznost se od dne do dne čedalje bolj razširja, ampak ravno

zarad prevzetovanja nezanesljivih Madjarov Avstrija ne more pametnejšega storiti, kakor potegniti meč za Jugoslovane. Slovani so enkrat že rešili Avstrijo propada, kterega so jej Madjari napravljali, in borili se bodo za njo še z večim veseljem, če bodo videli, da jim je Avstrija najvarnejši zavetje proti zatiranju, ki ga trpé pod kruto silo azijskih barbarov, Turkov in njim sorodnih — Madjarov. Sicer se pa ne prepuščamo nobenim optimističnim sanjam, ker smo pri samem brezvspešnem čaknji izgubili že vso vero. Dobro vemo, da Avstrija pri sedanjih razmerah ne bode posredovala iz ljubezni do Slovanov, ampak da jo le okoliščine k temu silijo. Za to se pa tudi „rešeni“ Bosnjaki, dokler se Avstrija v notranjem ne bode spremenila in za trdno vredila tako, da bode tudi Slovanom mogoče brez pritožeb v njej živeti, od Avstrije ne bodo imeli nadejati posebne ljubeznivosti.

Dvomimo, da bi Bosno hoteli združiti s Hrvatsko ali Dalmacijo; prvega ne bodo dopustili Madjarji, drugega ne bodo trpeli vstavoverni Cislajtanci, ker se prvi Hrvatov, drugi Dalmatincev uže tako preveč bojé. Naj pa že iz Bosne naredé, kar hočejo, za Bosnjake bo na vsak način bolje, za nas druge avstrijske Slovane pa tudi; če bi prav za prvi čas Bosnjake na svojo stran dobili, kakor priproste Rusine, ali če bi morda bosenske mohamedance prekrstili v „vstavoverce“ in z njimi tlačili slovansko misleče prebivalce, bi to vendar dolgo ne trpelo; narodna ideja bo prodrla tudi v Bosni, mohamedanstvo se bo počasi zgubilo, in omika bode konečno Bosnjake tesno zedinila z narodi slovanskimi. Za to nas mora le veseliti, ako se vest potrdi, da bode Avstrija v Turčiji posredovala.

Nektere opazke o družbi Mohorjevi in o Matici.

(Dalje.)

Krog slovenske inteligencije se širi; a pisatelji ostajajo stari. Sicer to ni ravno nesreča, da so stari pisatelji tako vztrajni in potem če pogledamo katalog vsako leto ishajajočih novih knjig, tudi ni tako gotova resnica, a ker že g. Šuklje to trdi in to smatra kot veliko nesrečo, sledimo njegovi razpravi. Kaj je vzrok temu? Dvojni nazor o vednosti; ali je vednost sama sebi namen in sredstvo, brez mej razun uma, ali je omejena in, ni namen sama sebi. Najpred zaznamujemo nepravi izraz g. profesorjev o vednosti drugega nazora; pravi namreč, da drugo mnenje smatra vedo kot pokorno služabnico veri in o njej trdi, da mora imeti konfesionalno podlago. Opomniti moramo, da so cerkveni učeniki le o filozofiji trdili, da je služkinja veri, ne pa o družih vednostih, ki morejo imeti posebni namen; ona trditev pa tudi ni čudna; vsaj se filozofija peča s razumljenjem pojmov in idej, ktere pa morejo biti naravne ali čeznaravne; ker je filozofiji edini pomoček um, ne more doseči čeznaravnih, te mora prepustiti bogoslovju; tako mu nekako pot pripravlja, služi mu v pomoč. Drugače so druge vednosti; one imajo posebne namene; seveda stavlja jim meje verstvo, a ker verstvo ne nasprotuje razumu, ampak ga le popolnuje in je tako le dovršen razum, ne moremo reči, da bi bile zato služne verstvu, ker mu ne nasprotujejo. Ne nasprotovati se še ne pravi služiti. Konfesionalno podlago bi imele vednosti le tedaj, ako bi izšle iz verstva, se posluževale verskih sredstev in služile v verski namen, česar pa ne trdimo o nobeni

Nekoliko dni pri Horvatoviču.

(Obrazci iz bojnega tabora.)

VI. Turci so zajeli Knjaževce in Zajčar.

(Dalje.)

„Stal sem tû nad Knjaževcem; gledal sem, a sam nisem znal, kod bi bil šel dalje. Naposled sem odločil, da odidem v Knjaževce, da tam morebiti najdem koga, ki bi mi povedal, kdé je zdaj polkovnika Horvatoviča glavni stan, in da bi, ako je moči, prenočil v Knjaževci. To je bilo drzovito podvzetje: granati so se vsipali na ubogo mesto z vseh strani. Turci so najhujše streljali v bogomoljo in v njen zvonik, pa noben pot niso zadeli ni cerkve, ne zvonika.“

„Prišel sem v mesto. Žalostna pustota! Vsi človeški glasovi so bili onemeli. Hiše in prodajalnice so bile odprte in vse po njih je bilo razmetano ter v največem neredu. Le živad, ki je bil oplašil jo nenavadni grom, oglašala se je, žalovala je po svojih gospodarjih. Psi so begali po ulicah in strašno tu-

lili, mačke so mijavkale, svinje so cvilile, gladne so bile tako močno, da bi bile ljudi skoro napadale in trgale; tako besnih takih živali nisem videl še nikoli popreje.“

„Nenadoma pokne blizu granat! Padel sem brzo na zemljo, da sem se umaknil besečim koscem. Ali blizu mene ni padel noben kosec na tla. Vstal sem in šel dalje, gledal sem k višku, ali se kdé sveti v zraku nad menoj kak drug granat. A oplašilo me je nekaj drugega — nekega človeka glas me je klical in ponujal mi rakije. To je bil nekov nesrečnež, ki je bil sklenil, da raji umrje, nego da bi zapustil svoje ljubo ognjišče. A v svojih mukah se je tješil z rakijo in mene klical, naj se ga spominjam in prosim: „Bog — da ga oprost!“ Napil sem se tudi jaz, kajti držal me je za roko in ni me izpustil. V njegovej prodajalnici sem videl celo zbirko granatovih koscev; malo poprej je bil granat padel na ulico pred njegovo prodajalnico in razril je vés tlak.“

„Odšel sem in prišel na tržišče — in našel sem tam mestnega načelnika s tremi stražniki vred. Sedeli so, molčali in gledali pla-

mene, ki so se bliskali po okrožnih višavah. Njih naloga je bila ta, da so skrbeli za ranjence, kam naj odpeljó katerega. Prišla jih je bila cela vrsta, prinesli so puške na ramenih; jedva so kimali ti ubožci, nekteri so bili okajeni in s krvijo okropljeni tako, da jih ni mogel izpoznati človek.“

„Povprašam načelnika, kdé je Horvatovič.“

„Jaz znam toliko, kolikor znate vi. Glavni stan je zdaj povsodi, pa nikder.“

„Vrnil sem se v Novi han, hotel sem tam prenočiti, da bi bil zgodaj zjutraj zopet iskal pot v glavni stan. Našel sem tam zopet svojega konja in pridružil sem se desetim jezdecem z jezdnim dostojnikom. To noč smo prišli do Vratarnice.“

„Svobodna je bila noč do štirih zjutraj. Po štirih pa pridirja neki jezdec in prinese vést, da je Horvatovič po noči popustil Knjaževce in pomaknil se k Banskej soteski. Knjaževce so Turci dobili torej. Vsi smo planili na konje in na moč dirjali v Zajčar. Vsa vas je po nekolikih minotah bila prazna.“

svetni vednosti. To le toliko, da pojasnimo gospodove besede!

Tedaj dvoje mnenje je o vednosti; prvo, ki ne pozna mej, razun uma. G. Šuklje tu stavlja um v nasprotje proti veri, ker drugo mnenje tako bistveno loči od prvega; on ima toraj v misli um emancipiran od Boga, čisti racionalizem, ki se je včlovečil v modernem liberalizmu. Mi ne ločimo uma od vere, ampak, kakor smo že rekli, trdimo, da vera le popolnuje um, da ga pelje v višine, kamorsam v svoji slabosti ne more priti; mi trdimo, da je vera umna, da vgaja popolno človeškemu umu; ko bi se tu vjemal z nami g. nasprotnik, ne bi ločil obeh mnenj in če um tako razumimo, smo tudi mi prvega mnenja.

Da malo pojasnimo to prvo vednost, še nekatere besede. Um toraj, ki je princip in edini faktor le vednosti, se ne ozira niti na Boga, niti na njegovo razodenje, niti na kako veljavo. Njemu je mari le resnica, objektivna, čista, neskaljena resnica; ko bi bilo to res, bila bi neprava vednost izvirajoča iz njega le zmeta ne hudobija. A vednost, moderna liberalna vednost nikakor ni objektivna; kajti prisvojila si je monopol resničnosti; ona ima le sebe za nezmotljivo; kdor ne stoji na njenem stališču, ni vednost, njega izobčuje iz „znanstveno izobražene republike“. Delo, pisano v katoliškem duhu ne najde priznanja, ne najde vednostnega pretehtovanja; tako je ta vednost strankarska, nedosledna sama v sebi. Da navedemo zgled, bomo ga povzeli iz modernega zgodovinarstva, katero g. profesorju ni neznano. Gotovo pozna Dahlmannovo delo „Quellenkunde d. deutschen Geschichte“ popolno predelano od slavno znanega historika G. Waitz-a. Naštevava namreč vsa dela o nemški zgodovini in loči jih po važnosti v manjem in večjem tisku, tako da z manjim tiskom znači „starejša in za občno rabo manj porabljiva dela.“ In če malo pregledujemo delo in iščemo, kako on dela s katoliškimi deli najbolj slovečih zgodovinarjev, kmalo bomo se prepričali o resnicoljubji in nestranskarstvu toliko hvaljene vednosti, ki nima drugega namena, ko samo sebe. Tako manjkajo v omenjenem delu sledeče važne knjige: „Damberger, synchronistična zgodovina cerkve in države v srednjem veku (15 zv.), svetna zgodovina Weiss-ova in Cantu-ova; Philipps, o cerkvenem pravu (7 zv.); Gfrörer, cerkvena zgodovina; da celo izvrstna zgodovina cerkvenih zborov od Hefeleta; ko-

liko je zamolčanih specialnih spisov, ne moremo naštevati, zmanjkalo bi nam prostora; kar pa ni zamolčanih, tiskanih je z malo pisavo in tako stavljenih med zastala in nerabljiva dela, tako večina del Klopp-ovih, najbolj duhovitega boritelja zoper moderno zgodovinarstvo, tako mnogo spisov Gfrörerjevih, nekoliko Hurterjevih, Görres-ovih (celo njegov sloveči Atanazij), Dudikov, skoro ves Gindely. Nasproti pa so malovredna dela tiskana z veliko črko, da le katolicizmu nasprotujejo in vstrezajo liberalizmu, tako zastarali Luden, žid Sugenheim, posebno nekatere Sybel-ova dela, ki sploh niso vredna, da se le navedejo; za katoliška vprašanja napeljeni so le nasprotni viri, najbolj pravični pa so izpuščeni.

To je le zgled, kako nestranskarstvo, kako pravično deluje ona vednost, ki je namen sama sebi, ki nima mej razun človeške pameti. Če nam be odgovoril g. profesor, da naša vednost, to je vednost, ki veruje in sluša Boga in njegovo razodenje, ki spoštuje meje, ktere mu stavi vera in pravost, da je ta vednost ravno tako strankarska, rekli mu bomo, da ima prav, ako ima on te reči za strankarstvo; nam vednost ni sama na sebi namen; človeštvo ima le en namen, in ta ni neomejena vednost, koja mu je le sredstvo k dosegli namena. Koliko je storila ta vednost, kolike vrednosti je ona, koliko prave pomembe ne za ošabnost človeško ampak za pravo spoznanje resnice, to praviti, bilo bi vodo v morje nositi; to dokazuje zgodovina in pri vsem tem, da so učenjaki prve vrste že tako mnogotero popačili, vendar še vedno govore netajljivi dokazi za mogočnost in veljavo te vednosti. Vsaj je g. profesor zgodovine, naj le malo premisli vednost prvih petnajst vekov po Kristusu, in povsod mu bo kazala ta značaj; in če se bo zaničljivo obrnil od take vednosti, s tem nikakor ne bo kazal, da mu je vednost sama sebi namen; pokazal bo marveč ono liberalno lahkomišljenost, ki misli, da presega vsak pridobitek sedanjega časa stoletja preteklosti in da vsak liberalec dandanes strinja v sebi vso vednost nekdanjih učenjakov.

Gospod profesor sicer pravi, da ne kritizira tega nasprotja, temveč ga le konstatira; če se pa primerjajo njegove druge besede s temi, spoznati bode moral vsak, da se g. popolno šteje v prvo vrsto in hoče tudi Matici vsiliti tako brezversko vednost; a vednosti, naj bo še tako bistroumna, če nas ne vodi k na-

menu, ampak odganja od njega, ne moramo rabiti! (Konec sledi.)

Politični pregled.

V Ljubljani, 19. februarija.

Avstrijske dežele.

Obraavnave med vlado dunajsko in ogersko se nadaljujejo in večina ministrov ogerskih sedaj biva na Dunaju. Preden bode dunajska vlada kaj določila, se hoče posvetovati z vstavoverno stranko in po teh sklepih, kakor je Lasser rekel cesarju, vravnati svoje obnašanje.

Iz Dalmacije se poroča, da so začeli Turki ob meji avstrijski zidati strelnice, kar kaže, da Avstriji nič kaj ne zaupajo. Redno svojo vojsko zbirajo v izhodni Hercegovini, mejo črnogorsko pa varujejo izvanredni brambovci.

Vnanje države.

V Carigradu hudo vrè. Nekemu dunajskemu listu se poroča, da hočejo softe sultana prisiliti, da nazaj pokliče odstavljenega velikega vezirja Mithada. Če bi se tega branil, hočejo prijeti za orožje. Ker softe in njihovi učitelji v Carigradu zvonec nosijo, se jih sultan močno boji; in ima vedno dva parnika blizo palače svoje pripravljena, da bi pobegnili na ladije, če bi vstal kak šunder. Tudi mu je neki že žal, da je oklical novo vstavo, ki jako vmejuje dosedanjo njegovo oblast, ter pravi, da ga je Mithad paša ogoljufal, ker mu je rekel, da bode po tej vstavi cesarstvo rešeno vsih zadržev, kar pa ni res. Zato hoče sultan rajši zgubiti severne tri dežele, kakor pa priti ob dosedanjo veljavo po vsem cesarstvu. Kmalo tedaj utegnemo slišati, da je vstava turška zopet odpravljena. — Glede pomirovanja s Srbijo in Črnogoro se poroča, da se je pooblaščenec srbski, Kristič, s svojimi tovarši že odpeljal v Carigrad, kakor neki tudi knez črnogorski pošlje(?) svoja poslanca. Turška vlada se namreč ni hotela vdati, da bi se obraavnave vršile na Dunaju ali v Kotoru, ampak zahteva, da naj si knez izbere Skader ali pa kako mesto Hercegovine. D. Ztg. je poročala, da je mir med Turčijo in Črnogoro že dognan in da se je knezu dovolila svobodna vožnja skoz Skadersko jezero in Bajano v jadransko morje, kar se pa dozdej še ne potrjuje.

„Da bi se vrnil k Horvatoviću, tega ni misliti nisem mogel. Cesta je bila v Turškej lasti. Menil sem, da bodem lahko ostal v Zajčaru, ali tistega dné, ko sem bil prišel, 1. dan avgusta meseca (20. jul. v našem koledarju) po poludné ob dveh se je začelo bombardovanje. Turki so vsekako hoteli prodreti črez reko. Za tega dél so s tremi ali štirimi prapori pehote, blezu z 250 jezdec in s tremi topovi vdarili na Grljan. Srbje so bili tam na straži, nekoliko padlih granatov jih je oplašilo — in o zmotnjavi so zapustili „ponton“, a Turško konjištvo je vzdijvalo čez most v vas. Po nekolikih trenutjih je gorel vès Grljan. Na srečo je bilo prihitelo nekoliko srbskih praporov z okrožnih vrhov — in s konjiško pomočjo so Turke krvavih glav zapodili nazaj za reko.“

„Prav tiste trenutke je vrag Turek streljal tudi v Zajčar, zato da bi bil srbsko pozornost obrnil od svojega naskoka na Grljan. V Zajčaru je bila vstala strašna zmotnjava, ljudje so kar begali sem ter tje; ko so bili pobrali, kar je kdo mogel odnesti, bežali so

iz mesta. Videl sem, da se tudi generalni Lešjaninov štab vzdiga, da pobegne; vse pisalnice so bili že umaknili iz mesta. Po nekolikih urah so v mestu bili samo ranjenci z nami nekolikimi vred, kateri nismo znali, kam bi pobegnili. Meni se ni obetalo nič drugega, nego odprta mi je bila pot v Negotin, ali kod? —

„Prignjusila se mi je bila seja pred gostilnico in neusmiljenih topov godba.“

„Odšel sem torej k baterijam na najbližem griču, zato da bi mu s temena gledal bitvo, o katerej so topovi sovražno pozdravljali topove. Tam sem našel cel koruselj zvedavih ljudi iz družbe rudečega križa, mej njimi tudi vseh dvanajst zdravnikov Rumunske ambulance (vojaška bolnica), poslala jih je bila Bukreška vlada Srbom na pomoč; ni jeden teh dvanajstih lečnikov ni bil Rumun, vsi so bili Bolgari.“

„Turki so nenehoma streljali, Srbje pa so jim neumorno odgovarjali. Stali smo pri nekem topu; za topom je bil nasip, ki nam je bil zatrep, kolikor potov je na nas letela kaka o'ovnica. Z dalekogledom sem motril

Turško vojsko, kako se giblje, pa kar so začeli, kakor dež, vsipati se na nas granati, da smo oddaliti morali se. Že se je temnilo, zato smo morali poskrbeti za prenočišče, v Zajčar nazaj nismo mogli več iti — to noč je bila Srbska vojska Zajčar prepustila paši Osmanu.“

„Šel sem po cesti ob Timoku. Razsvitljali so jo požari z druge strani, kajti tega dné so bili Turci zapalili poslednje kočje po vinogradih pod Vélikim izvorom. Ob cesti so bile razstavljene vojaške čete, ki so stale nepremično, kakor bi vojščaki ne bili ni dihali; čakali so ali sovražnika ali pa ukaza, kam naj odidó.“

„Srečno sem prišel v Vražegrmce, kder me je straža ustavila in ni pustila mi dalje iti po noči. Položil sem se v hanu na tla in trdno sem spal, ker tri noči popreje ni zatislil nisem nobenega oka. A drugega dné, to je: 2. dan avgusta meseca sem drugič prišel v Negotin.“

(Konec sledi.)

Na Srbskem so razpisane nove volitve za narodno skupščino, ki se ima 26 t. m. sniti v Belem gradu in določiti vprašanje, ali naj se sklone mir, ali pa nadaljuje vojska.

Kulturna borba na Prusovskem, ktera pa katolištvu služi bolj na korist nego na kvar, je sicer med duhovščino mnoge že pobrala, vendar je premagati nikakor ne more, dasi jo kaznujejo z ječo, zaprtijo, pregnanstvom, in iztirjujejo od nje ogromne plače ali globe celo po tujih beričih. Izmed više duhovščine je državno odstavljenih doslej pet viših pastirjev: nadškofa Gnezno-Pozenski in Kolonij-ski, knezoškof Vratislavski, škofa Paderbornski pa Monastirski. Proti šestemu t. j. škofu Limburškemu teče še razprava, da ga odstavi. V pravdi sta pomožni škof Poznanski pa vojni prošt in škof Namcanovský. Smrt je pobrala škofa Trevirskega in Fuldenskega, da ste nju stolnici prazni. Doslej ne še izpraznjenih škofijskih stolnic je le 6 t. j. šest. Iz nadškofije Kolonijске je izgnanih redovnikov blizo 600; med temi do 120 redovnikov, kateri so v pastirski službi pomagali. Vrhu praznih 61 predstojniških in namestniških služeb je izmed 813 far v omenjeni nadškofiji vsled kulturne borbe izpraznjenih 94, torej je skoro osmi del brez dušnih pastirjev. — V škofiji Paderbornski je 90 duhovnov umrlo, kar veljajo novo postave. Po škofijskem šematizmu l. 1873 bilo je duhovnov vseh skupej v njej skoro 1000. — V škofiji Monastirski je že 60 far zgubilo svoje pastirje ali župnike. — V škofiji Trevirski je pri 150.000 katoličanih 140 izpraznjenih duhovnij. Šteje se jih ondi sedaj 731 far, torej je skoro peti del brez duhovnov. — V škofiji Limburški je 14 duhovnij brez župnikov, in med temi so nektare, kjer je tudi kaplanom prepovedano vsako cerkveno službovanje. — V škofiji Hildesheimski je pri 6640 katoličanih 11 duhovnij brez pastirjev. — V prusovskem okraju nadškofije Olomuške po kulturni borbi 54.252 katolikov trpi v duševnem pastirstvu, kajti manjka že 19 duhovnov, dela jih še 64 v službi. Enake razmere vladajo po družih škofijah: v Fuldi, Osnabruck-u, Ermelandu, v Gnezen-Poznu in v Kulmu. Bog jim skoraj pomozil!

Iz Amerike se poroča, da je odsek, ki ima preiskovati volitev novega predsednika, z 8 glasovi proti 7 določil, da je v Luizijani izvoljen Hayes. Ravno take razsodbe se je nadejati pri volitvah v Floridi in tako bode vsled izreka omenjene komisije Filden odstranjen, dasi je dejansko dobil veliko več glasov kakor nasprotnik Hayes. Toda vrana vrani oči ne izkljuje. — V Ekvadorju se je vnel upor in predsednik Borero je moral pobegniti v Kolumbijo, načelnik upornikov, Veintemilla, pa se je polastil glavnega mesta.

Izvirni dopisi.

Iz Šmartina pri Kranju 15. februarja. (Šola in katoliško politično društvo.) Zeló čudno je, da se iz našega kraja tako redko kedaj kaj „Slovenca“ dopisuje, saj je tukaj vendar precej oseb, ki so tega zmožne, zlasti bi bila pa dolžnost odbora politično katoliške družbe, da bi se kaj dopisovalo. Ker je v Vašem cenjenem listu Slovenca mnogokrat kaj o šolstvu brati, bodi tudi meni dovoljeno, da nekoliko o naši šoli spregovorim. Kakor povsod, volili smo tudi tukaj nov krajni šolski svet, in kakor se čuje, so izvoljeni za šolo zelo vneti možje, ki so skoro vsi že srednje šole obiskovali razun dveh.

Kar šolo zadeva, se pri nas res nimamo

kaj pritožiti, ne prej in ne sedaj, ker imamo vedno učitelje, s katerimi smo bili še vselej zadovoljni. Ker sem že učitelja omenil, moram še pristaviti, da sedanji naš učitelj Vincenc Kmet nam prav vstreza, zlasti kar zadene poduk v šoli. Pri nas je v navadi, da dečki en čas v Šmartinem hodijo v šolo, kadar se pa v domači šoli kaj nauče, boljše starši pošiljajo v Kranj, da šolo ondi nadaljujejo do četrte latinske šole, ker bi otroci po sedanji šolski postavi sicer ne mogli stopiti v višje razrede, ker se doma v vsakdanji šoli nemščine ne učé. Vendar pa naš učitelj že ves čas, kar je pri nas, v posebnih urah in sicer brezplačno tudi v nemščini podučuje one šolarje, ki želijo dalje šole obiskovati ter poduk nadaljevati. S tem se staršem mnogo prihrani, da jim ni treba otrok koj v Kranj pošiljati, in kadar vstopijo v štiri razredne ljudske šole, pa takoj lahko vstopijo v tretji razred, kar bi sicer ne mogli. Večkrat se tudi čuje od mnogih krajev, kar orglanje zadeva, da mnogi učitelji nečejo orglarstva prevzeti. Pri nas se pa v tej reči kaj lahko porazumemo in reči smem, da tako vnetih za orglanje in petje je pač malo učiteljev, kakor je naš g. učitelj, ker skor vsaki praznik se kaj umetnega in novega petja v cerkvi sliši in zato ga tudi vsa fara spoštuje.

Kar katoliško politično društvo zadeva, omenim le toliko, da je bila še pred Božičem seja, v kateri se je o liberalizmu in turčinstvu zbranim udom govorilo, da sta namreč kristijanom oba dva ta prijatelja zeló nevarna, ki se čisto malo drug od drugega ločita. Tudi se je udom kazalo na jugoslovanskem zemljevidu, kje da so se kristijani bojevali zoper Turke in kje da so vstaške dežele; ljudstvo je zeló radovedno vse to poslušalo in gledalo. Posebno so bili pa udje veseli lepe slike jugoslovanskih vodjev in vstašev, katero si je društvo z Dunaja naročilo. Konečno so še gospod kaplan Blaž Šoklič udom nasvetovali, da naj bi si društvo naročilo zopet letos „Slovenca“ in sicer tako, da bi si vsaka vas sama list naročila, ker drugače, ako bi se razpošiljal od hiše do hiše in od vasi do vasi, bi bilo neprijetno in še vsi udje bi ga ne dobili, da bi ga brali; ložje bi bilo in bolj v redu, če se vsaka vas, ki šteje nekaj udov, „Slovenca“ naroči. Nasvet je bil enoglasno sprejet in o tem se bo v prihodnji seji še opomnilo, ako se še vse vasi niso na „Slovenca“ naročile.

Ako je slavnemu vredništvu vstreženo, obljubim še v prihodnje kaj naznaniti. (Prosimo. Vred.)

Iz Zagreba 17. febr. — Počil je bil glas, da je na Dunaju za mlade barone Vraniczany kupljena hiša za 600.000 fr. in povedal je to „Obzor“, češ, naj narodni veljaki hrvaški v Zagrebu kupujejo hiše, in — koj se je nam sporočilo, da je bila storjena le neka zamenja, in da mladi baroni hočejo nadaljevati svoje študije v Zagrebu. Tako je prav, in to nas veseli. — Po tej poti se najbolje pospešuje narodna stvar. — O ljudskih ali „pučkih“ šolah gre i pri nas sodba, da po novem vstroju znajo v njih učenci „ex omnibus aliquid, ex toto nihil.“ Kedar dovrašijo šole, dijaci znajo mnogo o algebri, geometriji, historiji, naravoslovji itd., a jedva znajo dobro čitati ali prost sostavek spisati ali iz verstva prepotrebne nauke. Nasproti katolikom vse preveč vgajajo pravoslavnim, evangelikom in celo židovom. — Svetojeronimsko društvo je „Danice“ dalo več natisniti, toda na prošnjo vpravnega odbora je ostalih 1400 zvezkov velikodušno prevzelo deželno vladarstvo ter je ukazalo, naj se razdelijo med šolsko mladež

vzlasti po nekdanji granici v nekterih okrajih. To je društvu na korist, oliko na pospeh, deželni vladi pa na slavo. — Lepo bodočnost ima „pravniško društvo“, ktero sedaj že v tretjem letu šteje do 400 družnikov, ki se v shodih, razgovorih v nemajo na razvoj prava v znanji in djanji t. j. v teoriji in praksi. Vstanovili so si glasilo „Mjesečnik“ pod vredništvom prof. dr. J. Hanjela in dr. Bl. Lorkovića, in sprejemajo se vanj raznoteri spiski pravo- in državoslovni, vpravni ali administrativni, praktični slučajji itd. Spisi se nekoliko tudi plačujejo, iu za to leto je 600 fr. nagrade odmenjene. Dozdaj so družniki bolj sodnijski činovniki ali vradniki, a tudi vladni ali vpraviteljni bi dokaj pridobili, in želeti je, da se na vse strani podpira to društvo. Slovenci nimate ni vseučilišča ni pravoslovja med seboj; torej sklepajte se z nami, ali pa vstanovite si „Pravnik“ v ta namen sami. Kar je utihnil dr. Razlag, utihnil je tudi „Pravnik“; nikar naj ne utihne domorodno pravo med vami, in nikakor naj ne izgine pravica „regnum fundamentum“ izmed Slovencev. — Veseli nas čuti, da družba sv. Vincencija vrlo napreduje pri vas v beli Ljubljani. V krasnem Zagrebu je tudi dokaj siromaštva, in 20 let že deluje pri nas društvo sv. Vinka Pavlova jako koristno. Lani je imelo 924 fr. 45 nov. prihodkov, a 610 for. 52 nov. stroškov, in podpiralo je 184 oseb, med katerimi so bili tudi nekteri dijaki. — Dasi je tu mnogo brezbožnikov in celo brezvercev, ima vendar tudi dokaj pobožnih, in v pospeh verne pobožnosti imade Zagreb postne pridige po raznih cerkvah razun pondeljka vsaki dan, in ob sredah so pri sv. Katarini, kjer jih ima Slovenec dr. F. Suk, in ob četrtkih pri usmiljenih sestrah ali pri milosrdnicah, kjer jih ima grof P. Brandis, po nemški, sicer so po hrvaški. Kaže se pa tudi pri nas, da Nemeč — Prusak — ne mara kaj za besedo božjo. Bog torej pomozil Slovanom!

Domače novice.

V Ljubljani, 20. februarja.

(39. odborova skupščina „Matiče Slovenske“) bo v sredo 21. februarja t. l. ob 5. uri popoldne v Matičini hiši va Bregu. Dnevni red: 1. Bereta se zapisnik 38. odborove skupščine in 12. občnega zbora. 2. Volitev predsednika, dveh podpredsednikov, blagajnika, tajnika, knjižničarja, pregledovalca društvenih računov in dveh ključarjev. 3. Razprava o sklepah 12. občnega zbora. 4. Razprava raznih zadev.

(Valvazorjeve kronike) je ravnokar izšel 4. snopič, s prekrasno, natančno posneto podobo slavnega pisatelja, na kateri se nahaja tudi posnetek lastnoročnega podpisa njegovega. Ta snopič obsega začetek zanimive I. knjige s 11 v raznih jezicah spisanimi slavospevi na Kranjskega Homera, kakor ga prvi slavospev imenuje, ki je deželo našo rešil pozabljenosti in okoli glave njene ovil slavnostni venec. V slovenščini mu ga je sostavil ter ob enem polatinil Jožef Sisentschelli. Ta slavospev nam kaže, da se slovenščina v preteklih dveh stoletjih ni toliko spremenila, kakor n. pr. nemščina. Dalje se v tem snopiču nahaja pisateljevo posvetilo stanovom Kranjskim, predgovor do bralcev in poročilo Erazma Franciscia, ki je popravljaj nemščino in na prošnjo pisateljevo pridelal tudi mnogo opazk, pojasnil in povestic. Čelni list in pozdrav dežele kranjske sta tiskana z rudečim in črnim tiskom ka-

kor v izvirniku, v katerem je ta nova izdaja tudi v tem čisto podobna, da se posamezne strani stare in nove izdaje natančno vjemajo, kar je zlasti zaradi pogostih citatov, ki se po raznih knjigah iz Kronike Valvazorjeve nahajajo, velike vrednosti. Naj pri tej priliki opomnimo, da bi bila izdaja te zanimive knjige boje rada nadaljevala c. k. dvorna tiskarna na Dunaju, ki se je neki zaradi tega obrnila do gg. izdajateljev in jim ponudila, da jim razun lastnih tiskovnih stroškov ne bode računala nič, ter si prizadevala za vsestransko popolnost, ki je le mogoča, če se njej izroči nadaljevanje kronike Valvazorjeve. Pa gospodje izdajatelji naj se ne prehitijo in naj to-le prav dobro premislijo: Prvič so rekli, bi bili tiskovni stroški v ces. kr. dvorni tiskarni veliko večji, kakor so pa sedaj v tiskarni Blaznikovi; 2. bi ves denar šel na Dunaj, katerega sedaj zaslužijo domači delavci, in 3. naj se domači deželi in zlasti mestu ljubljanskemu ohrani slava, da se je tukaj izdala in natisnila prevažna Valvazorjeva knjiga. Vsakdo bode potem gg. izdajateljem prav dal, zlasti ker je že sedanja oblika zanimivega dela tako lična in okusna, da naročnikom vsestransko vstreza in izdajateljem kakor tudi tiskarni Blaznikovi čast dela. Odsihmal se bode delo po svojem obsegu vrstoma nadaljevalo, in le sem ter tje se bode vmes izdal kak snopič popisovanja grajščin, kadar bodo namreč podobe dovršene. Komur je za deželo domačo kaj mar, naj se hitro naroči, da mu ne bode pozneje treba knjige mnogo dražje plačevati. Vsaki mesec izideta dva snopiča, katerih vsaki stane 50 kr.

(Sovrstnik Šukljeto) postal je profesor Glaser iz Kranja, ki je bil te dni nenadoma od ministra Štremajerja premeščen v Vidnavo na Šlezijem. G. Glaserju boje družega ne oponašajo, kakor da je v narodnih krogih nekoliko oživljajal društveno življenje. Dogodek je sam na sebi dovolj jasen, in ne potrebuje nobene razlage.

(Za kaplana k sv. Jakobu) v Ljubljani pride dosedanji kamniški kaplan č. g. Janez Klun.

(Seje mestnega odbora) 16. t. m. vdeležilo se je z županom 20 svetovalcev. I. Dr. Supančič v imenu pravnega odseka poroča o novih ulicah, t. j. Frane Jožefovih, Bethovenovih in ulicah na tržaški cesti pri vходу v Latermanov drevored, ki naj jih mesto prevzame od stavbene družbe Kranjske. Dalje nasvetuje, da naj se ulice med omenjenimi hišami in Kozlerjevimi vrtovi, ki bodo kedaj vezale Schellenburgove ulice in Tržaško cesto, imenujejo, Tivolijeve ulice. G. Jurčič predlaga, da naj se te ulice imenujejo Knaffelove ulice, na čast možu, čigar dobrotne ustanove na Dunaju je že vživalo sto in sto mladeničev kranjskih. G. Zupančič se strinja s predlogom, ki bi ga bil gotovo tudi sprejel že odsek, če bi se mu bil od ktere strani sprožil. Predlog Jurčičev se sprejme enoglasno kakor tudi predlog odsekov proti temu, da hišni posestniki omenjenih ulic ob hišah naredijo kamniti tlak in da bodo sami zaravnali jame, ki bi se pred njihovimi hišami na ulicah naredile. — Posestniku hiše št. 8 nad mestno ledenico se dovoli, da sme na mestnem prostoru narediti stopnice proti temu, da jih po načrtu izdela in popravlja sam, da te stopnice zaklepa, toda en ključ tudi izroči mestnemu magistratu, in da bode stopnice zopet podrli, če bi se mestu zdelo potrebno. G. Lasnik nasvetuje v pogodbo sprejeti tudi dolžnost, da bi moral posestnik odkleniti stopnice, če bi v tistem kraju bil kak ogenj, g. Regali pa, da naj se mu pravica do stopnic

privoli vsaj na 20 let, da mu jih ne bode treba podirati, kadar bi se komu zljubilo. Poročevalec dr. Kaltenegger zavrača predlog Lasnikov, ki se že sam po sebi ume, ker je mesto sosesstnik omenjenih stopnic in ima tudi lasten ključ do njih, Regaliju pa ugovarja, da se mesto ne sme tako vezati in da posestnik sam tega ne zahteva. Tudi se ni bati, da bo mestni odbor jutri že preklical, kar je danes sklenil. Lasnikov in Regalijev nasvet pri glasovanju ne obveljata. — Prošnja nekega posestnika, da bi se odpravilo poročstvo neke ubožne vstanove, se zavrže.

II. Stroški krajnega šolskega sveta v letu 1875/6 se potrdijo. — Od škofijstva imenovanemu katehetu mestnih ljudskih šol, g. J. Rozmanu nasvetuje odsek 800 gld. letne remuneracije, ker mora razun navadnih 20 ur na teden otroke še posebej podučevati za sv. zakramente, in ker nima ne petletnih doklad, ne pokojnine. Ker pa šolska postava od ljudskih učiteljev zahteva, da morajo podučevati do 30 ur na teden, bode moral tudi novi katehet podučevati do omenjenega števila tedenskih ur, če bi se napravila nova dekliška šola, ali pridejal še kak paralelni razred. G. Klun nasvetuje, da naj se ta služba g. Rozmanu podeli definitivno. Ko se je zadnjič govorilo, da bi se ravnateljica dekliške šole nastavila definitivno in je pri tej priliki g. županu kot načelniku okrajnega šolskega sveta priporočal na srce položiti ravnateljstvom mestnih šol, da naj primerno kaznujejo otroke, podtikal mu je neki tukajšnji list slabi namen, da je hotel s tem zabraniti definitivno imenovanje ravnateljice gospodične Krašner. Prosi tedaj danes konstatirati tudi v zapisniku, da je pri tisti priliki naravnost opomnil, da s tem nikakor noče spodbijati definitivnega imenovanja omenjene učiteljice, in da so on in njegovi tovarši za to glasovali. Začasno ali provizorično službovanje je namreč primerno, kadar se hoče kedo poskusiti, je li za to ali uno službo, ali ne. Če je pa kedo pokazal, da nalogi svoji zadostuje, bi bilo napačno odrekati mu definitivno službo. Začasno službovanje človeka tlači in mori, da nima prave vneme za svoj posel, zlasti je pa za kateheta tako službovanje žalostno, če bi ga zadela dolga bolezen. G. Boštjančič je bolehal pol leta, mesto mu je izplačevalo njegovo remuneracijo. Kaj pa če bi katehet ležal več let? Remuneracija bi se mu ustavila in revež, ki je po 20 ali 30 letnem podučevanju v šoli zapravljal vse svoje moči, bi trpel največje siromaštvo, ker bi ne prejemal družega kakor bornih 210 gld. iz verskega zaklada. Mestu naj se nikar ne očita, da z učiteljem krščanskega nauka slabeje ravna, kakor z drugimi učitelji. G. poročevalec, deželni šolski nadzornik Pirker, je povedal, koliko ima katehet opraviti, da posel njegov ni bolj lahek kakor drugih učiteljev, govorniku se pa zdi, da je še težji, ker nima le s 50 do 100 otroci opraviti, ampak z otroci vseh razredov, ki jih je 800 ali še več. Tudi ne bo mesto zgubilo nič, če kateheta definitivno nastavi, ker služba ni tako dobra, da bi kedo zmerom ostal katehet in naposled zahteval pokojnino, ampak vsaki si bo, če bo le mogel, pomagal, da dobi boljšo službo. Iz teh vzrokov govornik priporoča, da naj se g. Rozman definitivno nastavi za kateheta. G. Kaltenegger omenja, da je ta nasvet principijelne važnosti, in se zaradi tega ne more danes rešiti, ampak naj se kot samostalen predlog stavi na dnevni red prihodnje seje. Poročevalec g. Pirker ugovarja, da je odsek s tem, da je nasvetoval 800 gld. letne plače, pokazal, da

je za tega učitelja vnet bolj kakor za druge, ki dobivajo le po 700 gld. na leto. Sicer pa se katehet na more postaviti definitivno, ker postava od 20. junija 1872 določuje, da se zamore izjemno katehet postaviti le na meščanskih šolah. G. Klun ga zavrže, da po tej postavi se mesto ne more siliti, da bi nastavilo kateheta, da mu pa postava ne more nikakor braniti službo komu podeliti začasno ali definitivno. Pri glasovanju se sprejmeta nasvet odsekov, da se g. Rozmanu od 1. marca naprej plačuje 800 gld. remuneracije in nasvet Kalteneggerjev, da se predlog Klunov stavi na dnevni red prihodnje seje.

(Konec sledi.)

(Pomanjkanje duhovnov) v ljubljanski škofiji bode čedalje bolj občutljivo. Mnogo mladih duhovnov je nevarno bolnih; č. g. Anton Zorec, fajmošter v Doberniču, in č. g. J. Tomazin v Dragatušu pa že umirata, in ju priporočamo v spomin vsem prijateljem. G. Zorc je pred tremi tedni, ko je hoteli došlemu tovaršu pokazati neko reč, ki je visela poleg nabite puške, puška padla na tla ter se pri tej priliki sprožila in mu odbila 3 prste na nogi. Kakor se nam piše, se mu je pa rana prehitro zacelila, koščice so mu ostale še v rani in pritisnil je splošni krč (Starrkrampf.) Ko bi mu bili ranjeni del noge o pravem času odvzeli, bi bil oteč. 17. t. m. so ga prevideli s sv. zakramenti, in kmalo potem se že neki ni več zavedal. Zdravniki pravijo, da so ure njegovega življenja že štete. 16. t. m. pa je za pljučnico umrl č. g. Miha Golmajer, fajmošter v Goričah nad Kranjem. R. J. P.

Razne reči.

— Duh. premembe v lavant. škofiji: Č. g. Fr. Polak, dosedajšnji 2. kaplan v Trebovljih, je postal vojaški kaplan v Zagrebu. — Umrl je čast. g. Andrej Frlan, kaplan pri sv. Lovrencu na Dravskem polju in starosta lavantinskih kaplanov, v 73 letu svoje starosti. R. I. P.

— † Anton Marek. V Pragi je pretekli četrtek umrl starosta sedanjih pisateljev in poštenih narodnjakov, g. Anton Marek. Rojen l. 1785 v Turnovu, dahoven posvečen l. 1808, postal je l. 1828 dekan Libunjski, l. 1850 častni kanonik Litomeriški; l. 1848 je deloval v shodu slovankem v Pragi. Prijatelj Jungmanov — mu je pomagal pri slovníku. L. 1820 že je prišla na svetlo njegova „Logika“ in l. 1844 drugič z „Metafisiko“ vred. Prestavil je nekaj iz Schakspearea, nekaj iz Kühnela itd.; zložil mnogo pesmic; spisal veliko sostavkov v razne česke liste. O slavnosti Palackovi sedel mu je na desni, in po smrti korakal krepko za njegovo trugo v sprevidu. Koj potem se je preselil v Prago, vdeleževal se vedno narodnih početij vseh; malo pred smrtjo, kedar so mu čitali česke liste, oveselilo ga je, da se Črna gora vnovič oborožuje, češ, s Turkom govori se le s puško v roci; premrazil se je unidan nekoliko; obišče ga nato proš Štulc, sam prejame sv. zakramente, in mirno zaspi v 92 letu svojega delavnega življenja. Pogreb iz Smihova bil je v nedeljo, na grobišče Višehradsko. Naj počiva v miru!

Telegrafične denarne cene 19. februarja.

Papirna renta 62.85 — Srebrna renta 68.05 — Zlata renta 74.20. — 1860letno državno posojilo 109.60 Bankovne akcije 835 — Kreditne akcije 149. — London 123.60 — Srebro 114. — Ces. kr. cekini 5.89 — 20-frankov 9.89.

Loterijske številke 17. febr.

Na Dunaju: 65, 42, 32, 31, 62.
V Gradcu: 16, 65, 48, 25, 41.

Natisnili Blaznikovi dediči v Ljubljani.